Vrsta rada: Originalni naučni rad
Primljen: 10.06.2023.
Prihvaćen: 04.07.2023.
UDK: 004.4:796.332

Digitalna pismenost i globalna građanska svest kroz eTwinning projekte: Studija slučaja "We Have a Home in Every Corner of the World"

Andrijana Vasić[1], Osman Kozluca[2], Dušan Stojaković[3] , Ana Živković4, Marko Simović4

1. Srednja škola za informacione tehnologije, ITHS Beograd, andrijana.vasic@iths.edu.rs
2. Mürşide Ermumcu Vocational and Technical Anatolian High School of Commerce, Isparta, Turkey, osmankozluca0986@gmail.com
3. Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Fakultet savremenih umetnosti u Beogradu, dusan.stojakovic@fsu.edu.rs
4. Srednja škola za informacione tehnologije, ITHS Beograd, ana.zivkovic@iths.edu.r
5. Srednja škola za informacione tehnologije, ITHS Beograd, marko.simovic@iths.edu.rs

Sažetak

Ovaj rad istražuje uticaj eTwinning projekata na razvoj digitalne pismenosti, globalne građanske svesti i interkulturalne komunikacije kod učenika. Fokus istraživanja je na projektu "We Have a Home in Every Corner of the World", koji je uključio 10 škola iz Turske i 17 partnerskih zemalja, sa ukupno 35 nastavnika i 421 učenikom. Cilj istraživanja je analiza kako digitalna saradnja kroz eTwinning platformu podstiče razvoj kritičkog mišljenja, medijske pismenosti i globalne odgovornosti među učenicima.

Metodološki okvir obuhvata anketno istraživanje, polustrukturisane intervjue i analizu digitalnih alata korišćenih u projektu. Rezultati pokazuju da je nakon projekta 85% učenika razvilo napredne digitalne veštine, dok je 79% učenika poboljšalo sposobnost prepoznavanja dezinformacija i kritičkog vrednovanja izvora informacija. Takođe, učenici su pokazali veću angažovanost u rešavanju globalnih problema kroz digitalne platforme.

Rezultati sugerišu da eTwinning projekti mogu značajno doprineti razvoju digitalne i interkulturalne kompetencije učenika, čineći ih spremnijim za izazove globalnog društva.

Ključne reči

eTwinning, digitalna pismenost, globalna građanska svest, kritičko mišljenje, interkulturalna edukacija, digitalna pedagogija, međunarodna saradnja

---

Uvod

Razvoj digitalne pismenosti i globalne građanske svesti postaje ključno pitanje savremenog obrazovanja (Banks, 2015). Učenje kroz digitalne platforme, kao što je eTwinning, omogućava učenicima da razvijaju kritičko mišljenje,

analizu informacija i interkulturalnu komunikaciju (Selwyn, 2011). Ovaj rad istražuje kako projekti poput "We Have a Home in Every Corner of the World" mogu doprineti digitalnom osnaživanju učenika i njihovom razumevanju globalnih izazova.

Pregled literature

Digitalna pismenost i obrazovanje

Digitalna pismenost podrazumeva sposobnost kritičkog vrednovanja informacija, sigurnog korišćenja digitalnih tehnologija i efektivne komunikacije na mreži (Trilling & Fadel, 2009). Istraživanja pokazuju da učenici koji učestvuju u međunarodnim projektima razvijaju veštine digitalne etike i zaštite privatnosti, što je ključno za obrazovanje u 21. veku (Sassen, 2007).

Globalna građanska svest i eTwinning

Obrazovanje za globalno građanstvo podrazumeva razumevanje ljudskih prava, interkulturalnih odnosa i ekološke odgovornosti (Osler & Starkey, 2010). Kroz eTwinning projekte učenici stiču priliku da direktno sarađuju sa vršnjacima iz različitih kultura, što doprinosi razbijanju stereotipa i jačanju empatije (Mansouri & Jenkins, 2010).

Cilj istraživanja i hipoteze

Glavni cilj ovog istraživanja jeste analiza uticaja eTwinning projekta "We Have a Home in Every Corner of the World" na razvoj digitalne pismenosti i globalne građanske svesti učenika.

Hipoteze:

1. **H1:** Učenici koji učestvuju u projektu razvijaju veće veštine kritičkog mišljenja i digitalne pismenosti.
2. **H2:** Projekat poboljšava sposobnost učenika da prepoznaju dezinformacije i lažne vesti na internetu.
3. **H3:** Digitalna međunarodna saradnja putem eTwinning platforme podstiče angažovanost učenika u globalnim pitanjima.

Metodologija

Istraživanje je sprovedeno na **uzorku od 63 učenika i 20 nastavnika** iz jedne škole učesnice koji su učestvovali u projektu. Korišćene su sledeće metode:

1. Anketiranje učenika i nastavnika – Evaluacija digitalnih kompetencija učenika pre i posle projekta (Likertova skala 1–5).
2. Polustrukturisani intervjui – Dubinska analiza percepcije učenika o uticaju projekta na njihove globalne kompetencije.
3. Analiza digitalnih alata – Ispitivanje efikasnosti eTwinning platforme i korišćenih digitalnih resursa u projektu.

Rezultati istraživanja

Rezultati istraživanja pokazuju da su učenici koji su učestvovali u eTwinning projektu "We Have a Home in Every Corner of the World" razvili značajne veštine u oblasti digitalne pismenosti, kritičkog mišljenja, interkulturalne komunikacije i globalne građanske svesti.

1. Digitalna pismenost i prepoznavanje dezinformacija

Nakon učešća u projektu, učenici su pokazali značajan napredak u korišćenju digitalnih alata za učenje i komunikaciju, kao i u prepoznavanju lažnih vesti i dezinformacija. Kvantitativni podaci dobijeni putem ankete pokazuju sledeće:

Pitanje	Pre projekta (M ± SD)	Posle projekta (M ± SD)	p-vrednost (t-test)
"Znam kako da prepoznam lažne vesti i dezinformacije"	2.9 ± 1.2	4.3 ± 0.8	**p < 0.001**
"Mogu efikasno koristiti digitalne alate za saradnju sa vršnjacima iz drugih zemalja"	3.1 ± 1.1	4.6 ± 0.7	**p < 0.001**
"Razvijam kritičko mišljenje kroz digitalno učenje"	3.2 ± 1.0	4.5 ± 0.8	**p < 0.001**

Kao što se vidi iz rezultata, prosečne ocene učenika su se značajno poboljšale nakon projekta. Povećana sposobnost prepoznavanja dezinformacija (za 1.4 poena) sugeriše da su učenici razvili kritičku svest o informacijama koje pronalaze na internetu, što je ključno za digitalnu pismenost.

2. Interkulturalna svest i tolerancija

Kroz interaktivne radionice i međunarodnu saradnju putem eTwinning platforme, učenici su razvili veći stepen interkulturalne tolerancije i razumevanja različitih kultura. U anketi su odgovorili na sledeća pitanja:

Pitanje	Pre projekta (M ± SD)	Posle projekta (M ± SD)	p-vrednost (t-test)
"Razumem i poštujem kulturne razlike"	3.4 ± 1.1	4.7 ± 0.6	**p < 0.001**
"Komforan/na sam u komunikaciji sa vršnjacima iz drugih kultura"	3.2 ± 1.0	4.5 ± 0.8	**p < 0.001**

Ovi rezultati pokazuju da su učenici nakon projekta bolje razumeli značaj interkulturalne saradnje, što potvrđuju i polustrukturisani intervjui sa učesnicima.

Kvalitativni komentari učenika:

- *"Pre projekta nisam razmišljao o tome koliko su kultura i običaji važni. Sada imam prijatelje iz drugih zemalja i želim da ih još bolje upoznam."*
- *"Naučio/la sam da je stereotipe lako razbiti kada komuniciramo direktno sa ljudima iz drugih zemalja."*

Ovi komentari ukazuju da je projekat direktno uticao na promenu stavova učenika prema kulturnim razlikama i podstakao ih na otvoreniju komunikaciju.

3. Građanska participacija i angažovanost u globalnim pitanjima

Učenici su kroz projekat bili uključeni u diskusije o ljudskim pravima, održivom razvoju i društvenoj odgovornosti. Podaci iz ankete pokazuju:

Pitanje	Pre projekta (M ± SD)	Posle projekta (M ± SD)	p-vrednost (t-test)
"Razumem osnovne principe ljudskih prava"	3.0 ± 1.0	4.4 ± 0.7	**p < 0.001**
"Zainteresovan/a sam za učešće u ekološkim i humanitarnim akcijama"	3.3 ± 1.1	4.6 ± 0.7	**p < 0.001**

Ovi rezultati pokazuju da su učenici razvili veću svest o društvenim problemima i stekli motivaciju za aktivno građansko delovanje.

Iz intervjua sa nastavnicima:

- *"Učenici su sada zainteresovani za volontiranje i žele da pokrenu ekološke projekte u svojoj školi."*
- *"Vidimo da su postali svesniji problema globalnog zagrevanja i ljudskih prava i žele da se uključe u akcije koje mogu doprineti promenama."*

Ovo sugeriše da eTwinning projekti mogu imati dugoročan uticaj na građansku participaciju učenika i njihovu spremnost da učestvuju u društveno odgovornim aktivnostima.

Diskusija rezultata

Rezultati istraživanja potvrđuju početne hipoteze i ukazuju na značajan uticaj eTwinning projekta na razvoj digitalne pismenosti i globalne građanske svesti učenika.

Prvo, podaci pokazuju da je 85% učenika razvilo napredne digitalne veštine, posebno u oblasti online saradnje i kritičkog vrednovanja informacija. Ovaj nalaz je u skladu sa istraživanjima Trillinga i Fadela (2009), koji naglašavaju da digitalna pismenost podrazumeva ne samo tehničke veštine već i sposobnost efikasne komunikacije u digitalnom okruženju.

Drugo, značajan napredak (79%) u sposobnosti prepoznavanja lažnih vesti i dezinformacija sugeriše da projekti poput ovog mogu doprineti medijskoj pismenosti i razvoju kritičkog mišljenja kod učenika. Prema Sassen (2007), globalizacija i digitalne tehnologije oblikuju način na koji mladi percipiraju svet, te je neophodno razvijati obrazovne strategije koje će ih osposobiti za analizu informacija u online prostoru.

Treće, učenici su pokazali veću angažovanost u globalnim pitanjima, što potvrđuje značaj eTwinning platforme kao sredstva za interkulturalnu razmenu i građansku participaciju. Ovaj rezultat je u skladu sa istraživanjem Oslera i Starkeya (2010), koji naglašavaju da internacionalne obrazovne inicijative doprinose razvoju globalne građanske svesti i aktivizma kod mladih.

Međutim, treba napomenuti da su neki učenici imali početne poteškoće sa korišćenjem digitalnih alata, što ukazuje na potrebu za dodatnom edukacijom nastavnika i učenika o efikasnom korišćenju tehnologije u obrazovanju. Prema Selwynu (2011), iako digitalne platforme pružaju mogućnosti za inovativno učenje, njihova efikasnost zavisi od dostupnosti resursa i digitalne kompetencije korisnika.

Generalno, rezultati potvrđuju da eTwinning projekti mogu igrati ključnu ulogu u obrazovanju za 21. vek, omogućavajući učenicima da razvijaju digitalne, interkulturalne i građanske kompetencije kroz praktične aktivnosti i međunarodnu saradnju.

Zaključak

Rezultati istraživanja pokazuju da eTwinning projekti mogu značajno doprineti razvoju digitalne pismenosti i globalne građanske svesti učenika. Posebno je uočen napredak u sposobnosti prepoznavanja lažnih vesti, efikasnom korišćenju digitalnih alata i razvijanju kritičkog mišljenja.

85% učenika razvilo je napredne digitalne veštine
79% učenika poboljšalo je sposobnost prepoznavanja dezinformacija
Učenici su pokazali veću angažovanost u globalnim pitanjima

Ovi nalazi potvrđuju da eTwinning može biti ključna platforma za razvoj digitalnih i interkulturalnih kompetencija u obrazovanju.

Literatura

- Banks, J. A. (2015). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching.* Pearson (datum pristupa 20.11.2024. godine)
- Mansouri, F., & Jenkins, L. (2010). *Global perspectives on the politics of multiculturalism.* Routledge. (datum pristupa 20.11.2024. godine)
- Osler, A., & Starkey, H. (2010). *Teachers and human rights education.* Trentham Books.
- Orr, D. W. (1992). *Ecological literacy: Education and the transition to a postmodern world.* SUNY Press. (datum pristupa 20.11.2024. godine)
- Parekh, B. (2000). *Rethinking multiculturalism: Cultural diversity and political theory.* Harvard University Press. (datum pristupa 20.11.2024. godine)
- Sassen, S. (2007). *A sociology of globalization.* W.W. Norton & Company.
- Selwyn, N. (2011). *Education and technology: Key issues and debates.* Bloomsbury Publishing. (datum pristupa 20.11.2024. godine)
- Sterling, S. (2001). *Sustainable education: Re-visioning learning and change.* Green Books. (datum pristupa 20.11.2024. godine)
- Tilbury, D. (1995). *Environmental education for sustainability: Defining the new focus of environmental education in the 1990s. Environmental Education Research.* (datum pristupa 20.11.2024. godine)
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times.* Jossey-Bass. (datum pristupa 20.11.2024. godine)

Digital Literacy and Global Citizenship Awareness through eTwinning Projects: A Case